

Handläggare
Linda Persson
Telefon: 08 508 29 606**Till**
Näringsdepartementet

Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning

Svar på remiss från Näringsdepartementet

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Stadsledningskontorets synpunkter

Som svar på remissen "Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning" hänvisas till vad som sägs i kontorets yttrande.

Lars Rådh
Stadsdirektör

Ingela Lindh
Biträdande stadsdirektör

Sammanfattning

Regeringen har i juli 2013 tillsatt en Dricksvattenutredning. Utredningen ska särskilt betona klimatförändringarnas betydelse för framtidens dricksvattenförsörjning och lämnar i detta delbetänkande en analys över klimatförändringarna i Sverige fram till seklets slut. Delbetänkande är en kunskapssammanställning och lämnar inga förslag till åtgärder. Delbetänkandet belyser utmaningarna för Mälarens framtid. Mälaren utgör Sveriges största vattentäkt och på kort sikt bedömer SMHI att risken för översvämning är i storleksordningen 10 procent. Projekt Nya Slussen och dess ökade avbördningskapacitet reducerar denna risk men på 100-200 års sikt hotas Mälaren av saltvatteninträngning orsakat av stigande havsnivåer. Stadsledningskontoret konstaterar att delbetänkandet är ett viktigt kunskapsunderlag i stadens arbete med klimatanpassning och för att nå kommunfullmäktiges mål om hög klimatberedskap.

Stadsledningskontoret konstaterar att underlaget innehåller felaktiga uppgifter om Nya Slussens tekniska kapacitet. Nya Slussen projekteras för en teknisk livslängd på cirka 100 år. Vidare ifrågasätter stadsledningskontoret uppgifterna om tillgänglig beredningsteknik för begränsad saltvatteninträngning. Slutligen konstaterar stadsledningskontoret att dricksvattenutredningen har ett relativt kort tidsperspektiv och efterfrågar insatser från statens sida för att säkra Mälarens framtid på längre sikt.

Bakgrund

Regeringen tillsatte i juli 2013 Dricksvattenutredningen. Utredningens övergripande uppgift är att gå igenom dricksvattenområdet, från råvatten till tappkran, för allmänt dricksvatten. Syftet är att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning på kort och lång sikt. Uppdraget betonar särskilt klimatförändringarnas betydelse och de krav på anpassningar och förändrade förhållningssätt som kan behövas beträffande dricksvattenfrågorna.

Dricksvattenutredningen lämnar i detta delbetänkande en uppdaterad analys av klimatförändringarna i Sverige under återstoden av detta sekel, med de risker för dricksvattenförsörjningen som kan förutses.

Slutbetänkandet kommer förutom behovet av åtgärder som följd av climateffekter på dricksvattenförsörjningen också att inriktas på frågor som rör samverkan mellan olika myndigheter och andra aktörer, övervakning och kontroll, skyddet av råvattentäkter, krisberedskap, produktion och infrastruktur samt övergripande planerings- och finansieringsfrågor. Uppdraget ska enligt utredningens tilläggsdirektiv slutredovisas senast den 29 april 2016.

Delbetänkandet har remitterats och Näringsdepartementet tar del av remissinstansernas synpunkter vid en hearing den 21 september 2015.

Ärendet

Delbetänkandet utgör en kunskapssammanställning kring climateffekter på dricksvattenförsörjningen. SMHI och Sveriges geologiska undersökning har med hjälp av aktuella klimatmodeller och scenarier visat hur klimat och grundvattennivåer kan utvecklas fram till seklets slut. Utredningen redovisar aktuella scenarier för den framtida klimatutvecklingen och hur det kan påverka dricksvattnet. Delbetänkandet inleds med en inledande klimatanalys för Sverige följt av en analys av grundvattennivåerna i ett förändrat

klimat, klimateffekter på yt- och grundvattenkvalitet samt en sammanställning över forskning och utveckling kring klimat och dricksvatten.

Klimatet i Sverige beräknas bli varmare och blötare, störtregn och andra extrema väderhändelser förväntas bli vanligare. Det ger bland annat effekter på vattenkvalitet och tillgång på grundvatten. Det kan också påverka dricksvattenanläggningar och ledningsnät. På vissa håll kan också vattenbrist uppstå. Redan idag innebär klimatförändringarna tilltagande problem för många vattenverk, till exempel ökande risker för mikroorganismer och kemiska föroreningar.

Delbetänkandet konstaterar att klimatförändringarna redan i dag innebär att förutsättningarna för en trygg dricksvattenförsörjning påverkas. Effekterna bedöms bli alltmer uttalade i takt med att klimatförändringarna fortgår. Hotbilderna ser olika ut för olika delar av landet. Mälaren utgör Sveriges största vattentäkt och delbetänkandet belyser de framtida utmaningarna. På kort sikt finns stora översvämningsrisker. SMHI konstaterar i delbetänkandet att sannolikheten för att Mälaren under den kommande 10-årsperioden drabbas av en liknande händelse som år 2000, eller värre, är i storleksordningen 10 procent. På längre sikt, 100-200 år, med stigande havsnivåer och fortsatta höjningar av Saltsjön krävs ytterligare åtgärder om Mälaren ska kunna skyddas som dricksvattentäkt. Delbetänkande betonar att Mälarens framtid innebär stora utmaningar och kostnadsfylligt betydande beslut.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i samråd med miljöförvaltningen, exploateringskontoret och Stockholm Vatten AB.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Kommunfullmäktige har beslutat att staden skall ha en hög klimatberedskap. Staden har prioriterat översvämningsrisker och initierar en klimatanpassningsplan med att genomföra en stadsövergripande risk- och sårbarhetsanalys för bland annat höga flöden i Mälaren. Den kunskapssammanställning som delbetänkandet presenterar utgör därmed ett välkommet underlag i stadens klimatanpassningsarbete.

Staden vidtar en mängd åtgärder för att skapa en hög klimatberedskap varav projekt Nya Slussen utgör den mest omfattande. Nya Slussen innebär bland annat att möjligheterna att tappa ut vatten från Mälaren till havet mer än fördubblas, vilket därmed säkrar Mälaren från översvämnning. Stadsledningskontoret

konstaterar att delbetänkandet anger att Nya Slussen har en teknisk livslängd om cirka 80, vilket bör ändras då denna mening är felaktig. Nya Slussen projekteras för en teknisk livslängd på cirka 100 år.

Hur länge de olika funktionerna som den nya Slussen har för trafik och stadsliv samt för Mälarens reglering är fullt funktionella beror på en rad omvärldsfaktorer som inte går att förutse med säkerhet idag. Det gäller inte bara nya Slussen utan även andra stadsbyggnads- och infrastrukturprojekt. Ökande översvämningsrisker runt Mälaren, efter Slussen ombyggnad, är inte kopplade till att Slussen är teknisk uttjänt utan beror på en höjning av medelvattenståndet på grund av klimatförändringar. En höjning av medelvattenståndet i havet kommer, så småningom, att begränsa och försvåra möjligheten att tappa ut vatten från Mälaren till havet vid samtliga utlopp i Stockholm och Södertälje.

SMHI:s beräkningar visar att de planerade åtgärderna i projekt Nya Slussen i stort sett eliminerar risken för översvämnningar längs Mälarens stränder i tidsperspektivet 2050-2100. Bedömningen att översvämningsriskerna helt elimineras till slutet på seklet är baserat på ett konservativt antagande om havsvattenståndens utveckling enligt SMHI och IPCC:s femte vetenskapliga rapport AR5 som kom ut i september 2013. Med konservativt antagande menas att man då utgår från högsta sannolika havsnivåhöjning till år 2100 för det värsta utsläppsscenarioet (RCP 8,5). Utifrån en mer sannolik bedömning av havsvattenståndens utveckling elimineras översvämningsriskerna runt Mälaren i ett längre tidsperspektiv.

Slussenanläggningen projekteras för att klara ett högsta högvatten som statistik återkommer en gång vart 300:e år i kombination med en stigning av havet på en halvmeter till följd av klimatförändringar samt en ogynnsam vindsituation som skulle ge ytterligare 30 cm högre vattenstånd i Saltsjön. Det innebär att nya Slussenanläggningen får ett översvämningskydd för ett havsvattenstånd som är drygt 2 meter högre än dagens medelvattenstånd i havet. Dagens nivåskillnad mellan Mälaren och Saltsjön är cirka 70 centimeter.

Stadsledningskontoret vill samtidigt lyfta frågan om Mälaren på längre sikt. Mälaren utgör Sveriges största vattentäkt och försörjer cirka två miljoner människor med ett livsviktigt livsmedel. En reservvattentäkt saknas och en allvarlig påverkan i form av saltvatteninträngning skulle få betydande konsekvenser. Att säkra Mälaren som dricksvattentäkt i framtiden kommer sannolikt att

innebära stora kostnader. Detta föranleder behov av en åtgärdsstrategi för att minska översvämningsriskerna och risken för saltvatteninträngning till Mälaren, till exempel en invallning i skärgården som kan hålla ner vattenståndet i Östersjön i förhållande till Mälaren. Stadsledningskontoret vill understryka behovet av att staten tar ett tydligt ansvar i den här frågan och presenterar en åtgärdsstrategi för Mälarens framtid. Då direktivet för betänkandet begränsar sig till återstoden av detta sekel efterlyser stadsledningskontoret att staten ser över dricksvattenfrågorna i ett ännu längre perspektiv med särskilt fokus på Mälaren.

Slutligen ifrågasätter stadsledningskontoret uppgiften om att begränsad saltvatteninträngning vid få tillfällen bedöms kunna hanteras med tillgänglig beredningsteknik. Beredningsteknik finns idag ej tillgänglig i stadens dricksvattenproduktion och uppgiften bör därför omprövas.

Som svar på remissen ” Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning” hänvisas till vad som sagts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.